

บันทึก

เรื่อง การคืนรถยนต์ของกลางตามมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้
พุทธศักราช ๒๔๘๔ และมาตรา ๘๕ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา

กรมป่าไม้ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๗๐๗/๓๔๑๕๙ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า จังหวัดศรีสะเกษได้ส่งเรื่องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาสั่งคืนรถยนต์ของกลาง หมายเลขทะเบียน ๘๐-๐๗๙๕ สุรินทร์ แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดบำรุงยนต์ ตามมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๘ เนื่องจากรถยนต์คันดังกล่าวถูกนำไปบรรทุกไม้หวงห้ามแปรรูป และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองศรีสะเกษยึดไว้เพื่อดำเนินคดี เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๒๖ พนักงานอัยการจังหวัดศรีสะเกษมีความเห็นสั่งฟ้องและสั่งจับ นายเทพ บุญมาก ผู้ต้องหาซึ่งหลบหนี และมีหนังสือ ที่ ศก ๐๐๒๕/๖๓๗๐ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ แจ้งผลเด็ดขาดเกี่ยวกับของกลาง ไม่ขอรับรถยนต์ของกลาง คงริบเฉพาะไม้ของกลาง จึงให้พนักงานสอบสวนจัดการคืนรถยนต์ของกลาง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ วรรคสาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้นำเข้าหารือในคณะกรรมการป้องกันอนุรักษทรัพยากรป่าไม้ คณะกรรมการป้องกันอนุรักษทรัพยากรป่าไม้ได้พิจารณาเรื่องนี้แล้ว มีมติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประสานงานไปยังกรมอัยการ เพื่อขอให้พนักงานอัยการได้นำรถยนต์ของกลางขึ้นสู่การพิจารณาของศาล เพื่อให้ศาลมีโอกาสได้ใช้บทบัญญัติมาตรา ๗๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ ในการพิจารณาบ้าง และขอความร่วมมือจากกรมอัยการเพื่อผลในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ กรมอัยการมีความเห็นตามหนังสือที่ มท ๑๒๐๒/๙๔๕๔ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๘ ว่า การขอให้ศาลสั่งริบของกลางตามมาตรา ๗๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ จะต้องเป็นกรณีที่ขึ้นสู่ศาลโดยพนักงานอัยการฟ้องขอให้ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และของกลางนั้นได้ถูกใช้ในการกระทำความผิด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด ในกรณีนี้ไม่มีคดีฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาล ย่อมไม่อาจขอให้ศาลใช้อำนาจสั่งริบของกลางตามมาตรา ๗๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ และนอกจากนั้น ตามมาตรา ๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน หากปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดก็ต้องคืนให้แก่เจ้าของ ดังนั้น กรณีดังกล่าวนี้หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำความผิดคดีนี้หลบหนียังจับตัวมาฟ้องไม่ได้ กับทั้งรถยนต์ของกลางก็มีเจ้าของผู้ต้องหาคดีนี้ และเจ้าของที่แท้จริงก็มิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด พนักงานอัยการจึงไม่สามารถดำเนินการตามนัยมติที่ประชุมคณะกรรมการป้องกันอนุรักษทรัพยากรป่าไม้ดังกล่าวได้ ส่วนการที่จะขอให้ศาลริบของกลางตามมาตรา ๗๔

ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ จะกระทำได้เพียงใดหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นกรณีไป และจะต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ฉะนั้น จึงไม่อยู่ในอำนาจที่กรมอัยการจะสามารถวางหลักเกณฑ์อื่นใดนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ และการพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ เพื่อให้สามารถรับยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำผิด จะกระทำได้เพียงใดหรือไม่นั้น ควรเป็นนโยบายของรัฐ ซึ่งกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้พิจารณารับผิดชอบ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมอบให้กรมป่าไม้หรือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อเป็นทางปฏิบัติต่อไป

กรมป่าไม้จึงขอหารือดังนี้

๑. การคืนของกลางตามมาตรา ๖๔ ตริ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๔ รัฐมนตรีจะอนุมัติให้คืนได้หรือไม่ หากปรากฏข้อเท็จจริงเข้าองค์ประกอบ”เฉพาะ”ตามมาตรา ๖๔ ตริ (๑) แต่ไม่เข้าองค์ประกอบตามมาตรา ๖๔ ตริ (๒)

๒. การคืนของกลางตามมาตรา ๖๔ ตริ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๔ หากข้อเท็จจริงในการร้องขอคืนของกลางในคดีเข้าองค์ประกอบทั้งตามมาตรา ๖๔ ตริ (๑) และ (๒) แต่รัฐมนตรีเห็นว่ายังไม่สมควรคืนให้ จึงสั่งไม่อนุมัติ ดังนั้นรัฐมนตรีมีอำนาจทำได้หรือไม่ และจะต้องรับผิดชอบในทางแพ่งในการที่ทรัพย์สินของกลางนั้นต้องเสื่อมสภาพไปเพียงใด หรือไม่

๓. คดีรายนี้พนักงานสอบสวนมีความเห็นให้รับ ตามมาตรา ๗๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๐๓ แต่พนักงานอัยการให้คืนรถยนต์ของกลางให้แก่เจ้าของ พนักงานอัยการสั่งชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และพนักงานอัยการมีอำนาจสั่งคืนของกลางที่ยึดไว้ตามมาตรา ๖๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้ในกรณีใดบ้างหรือไม่

๔. ผู้ใดเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดว่าทรัพย์สินที่ยึดไว้ตามมาตรา ๖๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ มิใช่เป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิด

๕. ในกรณีที่พนักงานอัยการยังไม่สั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือก่อนคดีถึงที่สุด พนักงานอัยการมีคำสั่งให้จัดการกับรถยนต์ของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๔ วรรคสาม การคืนรถยนต์ของกลางจะต้องปฏิบัติตามมาตรา ๖๔ ตริ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ เพียงใดหรือไม่ และหากเจ้าพนักงานป่าไม้เมื่อได้รับแจ้งคำสั่งเกี่ยวกับของกลางจากพนักงานอัยการแล้ว ได้ทำเรื่องเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาสั่งอนุมัติคืนเสียก่อน ตามนัยมาตรา ๖๔ ตริ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ จะถือว่าเป็นการละเมิดเพียงใด หรือไม่

๖. จะมีวิธีใดที่สามารถแก้ไขกฎหมายป่าไม้ให้สามารถรับยานพาหนะ สัตว์พาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องจักรกล หรืออุปกรณ์ที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือมีเหตุ

อันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด เพื่อผลในทางป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เพราะปัจจุบันที่รับไม่ได้ และ พนักงานอัยการไม่ขอให้ศาลริบ เนื่องจากมีการให้ยืม เช่า หรือเช่าซื้อ ซึ่งผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน มิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่าง คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว และได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมป่าไม้) แล้ว มีความเห็นดังต่อไปนี้

๑. ในปัญหาข้อ ๑. ข้อ ๒. และ ข้อ ๔. ที่ว่า การคืนของกลางตามมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ รัฐมนตรีจะอนุมัติให้คืนได้หรือไม่ หากข้อเท็จจริงเข้าองค์ประกอบ “เฉพาะ” ตามมาตรา ๖๔ ตรี (๑) แต่ไม่เข้าองค์ประกอบตามมาตรา ๖๔ ตรี (๒) หรือถ้าเข้า องค์ประกอบทั้งมาตรา ๖๔ ตรี (๑) และ (๒) แต่รัฐมนตรีเห็นว่ายังไม่สมควรคืนให้ จึงสั่งไม่ อนุมัติ รัฐมนตรีมีอำนาจทำได้หรือไม่ และจะต้องรับผิดชอบทางแพ่งในการที่ทรัพย์สินนั้นต้อง เสื่อมสภาพไปเพียงใดหรือไม่ และผู้ใดเป็นผู้มีอำนาจชี้ว่าทรัพย์สินที่ยึดไว้ตามมาตรา ๖๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ มิใช่เป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็น ผู้กระทำความผิด นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๕) เห็นว่า มี ประเด็นสำคัญจะต้องพิจารณาเพียงประเด็นเดียวคือ มาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ มีความหมายอย่างไร

มาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ บัญญัติว่า

“ในกรณีทรัพย์สินที่ยึดไว้ตามมาตรา ๖๔ ทวิ มิใช่เป็นของผู้กระทำความผิดหรือ ของผู้มีเหตุอันสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยอนุมัติรัฐมนตรีคืน ทรัพย์สินหรือเงิน แล้วแต่กรณี ให้แก่เจ้าของก่อนถึงกำหนดตามมาตรา ๖๔ ทวิ ได้ ในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อทรัพย์สินนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีที่ เป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นถูกยึด และ

(๒) เมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดได้ ทรัพย์สินนั้นมาจากผู้เป็นเจ้าของโดยการกระทำความผิดทางอาญา”

ทรัพย์สินที่ยึดไว้ตามมาตรา ๖๔ ทวิ^๑ ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ

^๑ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๘

มาตรา ๖๔ ทวิ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดบรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใดๆ ที่บุคคลได้ใช้หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือ เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๖๙ ไว้เพื่อ เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ จนกว่าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่

ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้ใช้หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามกฎหมายป่าไม้ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่^๒ มีอำนาจยึดไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีได้จนกว่าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาด ไม่ฟ้องคดีหรือจนกว่าคดีถึงที่สุด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิด หรือไม่ มาตรา ๖๔ ตรี จึงเป็นบทยกเว้นของมาตรา ๖๔ ทวิ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยอนุมัติรัฐมนตรีมีอำนาจคืนทรัพย์สินที่ยึดไว้ได้ก่อนพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือก่อนคดีถึงที่สุด และจะต้องอยู่ในบังคับเงื่อนไขลำดับแรกคือ ทรัพย์สินนั้นต้องไม่ใช่เป็นผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิด ส่วนปัญหาว่าทรัพย์สินใด มิใช่เป็นผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เป็นข้อเท็จจริง เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงซึ่งไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิด จะต้องนำพยานหลักฐานมาแสดงว่า ทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นเป็นของตน เงื่อนไขลำดับต่อไปซึ่งรัฐมนตรีต้องพิจารณาในการที่จะคืนทรัพย์สิน คือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๔ ตรี (๑) และ (๒) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากถ้อยคำในบทบัญญัติดังกล่าวที่ว่า “...ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยอนุมัติรัฐมนตรีคืนทรัพย์สินหรือเงิน แล้วแต่กรณี ให้แก่เจ้าของก่อนถึงกำหนดตามมาตรา ๖๔ ทวิ ได้ในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) ... และ (๒)” แล้ว มีปัญหาที่จะต้องตีความว่า ในการที่รัฐมนตรีจะอนุมัติให้คืนทรัพย์สินได้นั้น รัฐมนตรีจะต้องพิจารณาว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามเงื่อนไขมาตรา ๖๔ ตรี (๑) คือทรัพย์สินนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีที่เป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นถูกยึด เพียงเท่านั้น หรือจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงเป็นไปตามเงื่อนไขมาตรา ๖๔ ตรี (๒) คือต้องเป็นทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดได้มาจากผู้เป็นเจ้าของโดยการกระทำความผิดทางอาญาด้วยรัฐมนตรีจึงจะอนุมัติให้คืนได้ ทั้งนี้ เพราะคำว่า “ในกรณีดังต่อไปนี้” ย่อมมีความหมายว่า เพียงข้อเท็จจริงเข้ากรณีใดกรณีหนึ่ง รัฐมนตรีก็อนุมัติได้ แต่คำว่า “และ” จะมีความหมายว่าจะต้องมีข้อเท็จจริงทั้งสองกรณีหรือไม่ ในประเด็นนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๖๔ ตรี น่าจะต้องตีความว่า เมื่อข้อเท็จจริงเป็นไปตามมาตรา ๖๔ ตรี (๑) หรือมาตรา ๖๔

ทรัพย์สินที่ยึดไว้ตามวรรคหนึ่ง ถ้าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลไม่พิพากษาให้รับ และผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอรับคืนภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันทราบหรือถือว่าได้ทราบคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือวันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แล้วแต่กรณี ให้ตกเป็นของกรมป่าไม้

ถ้าทรัพย์สินที่ยึดไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะเกินค่าของทรัพย์สิน รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายจะจัดการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นก่อนถึงกำหนดตามวรรคสองก็ได้ ได้เงินเป็นจำนวนสุทธิเท่าใดให้ยึดไว้แทนทรัพย์สินนั้น

^๒ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

๑ล๑

๑ล๑

(๑๖) “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าพนักงานป่าไม้ พนักงานป่าไม้หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้มีหน้าที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

๑ล๑

๑ล๑

ตรี (๒) อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว รัฐมนตรีก็มีอำนาจอนุมัติให้คืนทรัพย์สินได้ ทั้งนี้ โดยตีความคำว่า “ในกรณีดังต่อไปนี้” เป็นสำคัญ เหตุผลอีกประการหนึ่งคือ เมื่อพิจารณาข้อความในมาตรา ๖๔ ตรี (๑) ที่ว่า “ทรัพย์สินนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีที่เป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นถูกยึด” และมาตรา ๖๔ ตรี (๒) ที่ว่า “เมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดได้ทรัพย์สินนั้นมาจากผู้เป็นเจ้าของโดยการกระทำความผิดทางอาญา” แล้ว จะเห็นได้ว่า ข้อเท็จจริงทั้งสองกรณีเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นคนละเรื่องแยกจากกันโดยเด็ดขาดไม่มีการต่อเนื่องกัน จึงไม่น่าจะตีความว่าเป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องเป็นองค์ประกอบซึ่งกันและกัน และหากตีความว่า ต้องมีข้อเท็จจริงทั้งสองกรณีรัฐมนตรีจึงอนุมัติให้คืนทรัพย์สินได้แล้ว บทบัญญัติมาตรา ๖๔ ตรีก็อาจไม่มีโอกาสได้ใช้ เพราะโอกาสที่ข้อเท็จจริงจะเกิดขึ้นทั้งสองกรณีนั้นเป็นไปได้ยาก และเหตุผลประการสุดท้าย หากบทบัญญัติดังกล่าวมีความมุ่งหมายจะให้ประกอบด้วยข้อเท็จจริงทั้งสองกรณีแล้ว ก็ไม่น่าจะต้องแยกเป็น (๑) และ (๒) แต่ควรจะบัญญัติข้อความติดต่อกันเป็นวรรคเดียว ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) จึงมีความเห็นว่า ในการที่รัฐมนตรีจะอนุมัติให้คืนทรัพย์สินตามมาตรา ๖๔ ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ นั้น เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าทรัพย์สินที่ขอคืนนั้นมีใช้เป็นผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว รัฐมนตรีจะต้องพิจารณาเงื่อนไขต่อไปในมาตรา ๖๔ ตรี (๑) หรือ (๒) เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งก็เพียงพอแล้ว

ส่วนปัญหาว่า ถ้าทรัพย์สินที่ขอคืนนั้นปรากฏข้อเท็จจริงเป็นไปตามเงื่อนไขทั้งมาตรา ๖๔ ตรี (๑) และ (๒) แต่รัฐมนตรีเห็นว่ายังไม่สมควรคืนให้ จึงสั่งไม่อนุมัติ รัฐมนตรีมีอำนาจทำได้หรือไม่และจะต้องรับผิดชอบทางแพ่งในการที่ทรัพย์สินต้องเสื่อมสภาพไปเพียงใดหรือไม่ นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) เห็นว่า มาตรา ๖๔ ตรี บัญญัติว่า “ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยอนุมัติรัฐมนตรีคืนทรัพย์สิน...ได้” ซึ่งตีความได้ว่าเป็นการให้อำนาจแก่รัฐมนตรีที่จะใช้ดุลพินิจให้คืนทรัพย์สินหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าจะคืนทรัพย์สินก็ต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น แม้กรณีจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วทุกประการ หากรัฐมนตรีมีเหตุผลที่สมควร จะไม่อนุมัติให้คืนทรัพย์สินก่อนที่พนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือก่อนคดีถึงที่สุดตามมาตรา ๖๔ ตรี ก็ได้ ส่วนความรับผิดชอบทางแพ่งในกรณีทรัพย์สินเสื่อมสภาพไปนั้น ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงในแต่ละกรณี

๒. ในปัญหาข้อ ๓. และข้อ ๕. ที่ว่า คดีรายนี้พนักงานสอบสวนมีความเห็นให้ริบรณคดีตามมาตรา ๗๔ ทวิ^๓ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ แต่พนักงานอัยการให้คืนรณคดีของกลางให้แก่เจ้าของตามมาตรา ๘๕ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานอัยการสั่งชอด้วยกฎหมายหรือไม่ พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งคืนของกลางที่ยึดไว้ตาม

^๓ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๔)

มาตรา ๖๔ ทวิ^๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ได้ในกรณีใดบ้างหรือไม่ และในกรณีพนักงานอัยการยังไม่สั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือก่อนคดีถึงที่สุด เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งให้จัดการกับรถยนต์ของกลางตามมาตรา ๘๕ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว การคืนของกลางจะต้องปฏิบัติตามมาตรา ๖๔ ทรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ เพียงใดหรือไม่ หากเจ้าพนักงานป่าไม้เมื่อได้รับแจ้งคำสั่งเกี่ยวกับของกลางจากพนักงานอัยการแล้ว ได้เสนอเรื่องขออนุมัติรัฐมนตรีตามมาตรา ๖๔ ทรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ จะถือว่าเป็นการละเมิดเพียงใดหรือไม่ นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) เห็นว่า มีประเด็นสำคัญที่จะต้องพิจารณาคือ การสั่งการของพนักงานอัยการตามมาตรา ๘๕ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีความหมายอย่างไร

มาตรา ๘๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติว่า

“เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

การค้นนั้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

สิ่งของใดที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้ว ก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหา หรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า อำนาจในการค้นทรัพย์สินที่ยึดไว้แก่ผู้ใดนั้น เป็นของเจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ การที่พนักงานอัยการมีความเห็นให้พนักงานสอบสวนจัดการคืนรถยนต์ของกลางตามมาตรา ๘๕ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังเช่นข้อเท็จจริงในเรื่องที่หารือนี้ จึงมีความหมายเป็นเพียง “คำแนะนำ” ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายต่อไป “คำแนะนำ” ดังกล่าวไม่มีผลบังคับตามกฎหมายให้เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ต้องคืนทรัพย์สินที่ยึดไว้ตามมาตรา ๖๔ ทรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ

ดังนั้น ตามปัญหาที่หารือ พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจสั่งคืนของกลางที่ยึดไว้ตามมาตรา ๖๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ได้เพราะเป็นอำนาจของรัฐมนตรีและเจ้าพนักงานป่าไม้เมื่อได้รับหนังสือจากพนักงานอัยการแจ้งว่าไม่ขอรับของกลางแล้ว ยังมีหน้าที่ต้องพิจารณาเสนอขออนุมัติรัฐมนตรีเพื่อคืนของกลางตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๖๔ ทรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ต่อไป การที่เจ้าพนักงานป่าไม้ทำเรื่องเสนอรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งอนุมัติการคืนเสียก่อนตามนัยมาตรา ๖๔ ทรี ดังกล่าวจึงไม่เป็นการละเมิดแต่อย่างใด

๓. ในกรณีที่กรมป่าไม้ขอให้พิจารณาว่าจะมีวิธีใดที่สามารถแก้ไขกฎหมายป่าไม้ให้สามารถอธิบายพาหนะ สัตว์พาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องจักรกล หรืออุปกรณ์ที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ที่ได้รับผลในการกระทำความผิดเพื่อผลในทางป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

เพราะปัจจุบันที่รีบไม่ได้ และพนักงานอัยการไม่ขอให้รับ เนื่องจากมีการให้ยืม เช่า หรือเช่าซื้อ ซึ่งผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) เห็นว่า กฎหมายป่าไม้ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้กว้างขวางในการยึดทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ไปได้จนกว่าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือจนกว่าคดีถึงที่สุด (มาตรา ๖๔ ทวิ) ซึ่งมาตรการเช่นนี้ทำให้ศาลได้มีโอกาสพิจารณาว่าควรริบทรัพย์สินหรือไม่ตามมาตรา ๗๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ อยู่แล้ว แม้จะมีบทยกเว้นในมาตรา ๖๔ ตริ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ให้มีการขอคืนทรัพย์สินที่ยึดได้ก่อนคดีถึงที่สุด แต่การจะอนุมัติให้คืนหรือไม่ก็อยู่ในอำนาจของรัฐมนตรี และกระทำได้โดยจำกัด ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายป่าไม้ในหลักการนี้ อีกประการหนึ่ง การบัญญัติกฎหมายเพื่อให้รับทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สินซึ่งไม่รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด ย่อมขัดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(ลงชื่อ) อมร จันทสมบุรณ์

(นายอมร จันทสมบุรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙